

SIEBENBÜRGISCH-DEUTCHES WOCHENBLATT (1868-1874), SĂPTĂMÂNAL POLITIC AL SAȘILOR ARDELENI ÎN PRIMII ANI AI DUALISMULUI

NICOLAE TEȘCULĂ

Muzeul de Istorie Sighișoara
nicolaetescula@yahoo.com

Cuvinte cheie: ziar, săptămânal, sași, Sibiu, dualism

Schlüsselworte: Zeitung, Wochenblatt, Siebenburger Sachsen, Hermannstadt, Dualismus

Acest studiu urmărește apariția și evoluția ziarului Siebenbürgisch-Deutschen Wochenblattes din Sibiu în perioada 1868-1874, într-o perioadă în care sașii de aici încep să se afirme politic. În condițiile dualismului austro-ungar sașii sibiieni au fost divizați în două grupări. Pe de o parte tinerii, care doreau o implicare activă în noul stat creat, iar pe de altă parte bătrânii sași, ce adunau conservatorii care mergeau pe linia unei pasivități politice. În aceste condiții ziarul reprezenta interesele celei de-a doua grupări. Lucrarea ne oferă detalii despre formatul, temele sau cuprinsul articolelor, precum și o succintă evoluție în timp.

Presa, de-a lungul timpului a reprezentat un mijloc de informare prin care oamenii au putut să-și sature setea de cunoaștere. Progresul societății industriale moderne a adus după sine și o conștiință în domeniul informării, care se manifesta prin intermediul presei. Ziarele sunt doar pentru o zi scrise, cu timpul, le trece și actualitatea. Exact în actualitate, dar căreia cititorii îi acordă o importanță doar pentru o clipă, ziarul devine, încă după un deceniu, un important și complet document istoric, care în același timp este un factor de importanță istorică. Altfel spus, după cum aprecia în trecut profesorul și publicistul August Ludwig Schöltzer de la Universitatea Göttingen, „ziarele sunt un mare mijloc cultural prin care noi europenii devenim europeni”¹.

Jurnalistica face parte din viața unei societăți. Existența ei este o necesitate obiectivă, pentru că informează cetățenii cu toate aspectele din societate, devine barometrul evoluției societății și de aici va căpăta titlul de *a patra putere în stat*².

Formarea mass-media este un semn al modernității. Secolul al XIX-lea face din presă un pion important în viața societății. Acum avem de a face cu o mediatizare a politicii, dar și a economiei și a culturii³.

Apărută la începutul epocii moderne noțiunea de presă acoperea o masă dispartă de publicații, iar în secolele următoare tipurile și categoriile s-au diversificat de la presa cu caracter social-politic, la cea literară; de la cea cu caracter economic, la cea satirică. Dincolo de aceste caracteristici comune ale publicațiilor, de statutul juridic, de datele tehnice ale fabricației, de aspectul formal, de atitudini, conținutul,

---

¹ Zeit in der Zeitungen 1977, p. 7.

² Negrilă 1997, p. 3.

³ Seethaler 2004, p. 2.

originalitatea și specificitatea audienței fiecărui titlu constituie un obstacol în fața studiului global al presei. Aici istoricul trebuie să încerce a consilia statutul individualizat al fiecărui titlu cu prezentarea lumii presei în ansamblul său⁴.

După cum arătam, presa apare ca urmare a dezvoltării societății moderne, a impulsului dat informării. Spre deosebire de omul medieval, cel modern este doritor de cunoaștere. În acest caz caută, cercetează, întreabă și are o nevoie acută de informații care îi sunt necesare pentru buna desfășurare a activităților sale, în care jocul cererii și al ofertei are un rol bine stabilit și pus la punct.

Periodicele reflectă schimbările și frământările sociale din perioada în care apar. Presa, în cazul fiecărei națiuni, a susținut răspândirea culturii și propagarea literaturii autohtone, comentând totodată și evenimentele istorice la care ea a fost martoră. Publicațiile sunt cele care în perioada modernă au avut un rol pozitiv prin răspândirea largă a culturii și transformarea ei într-un bun comun. În același timp a avut și un rol negativ, reversul celui alt, prin deteriorarea acestui act cultural⁵.

Pentru spațiul transilvan, prima apariție a unui ziar este legată de cercurile conservatoare și aristocratice de la Sibiu, unde la 1 iunie 1778 va apare *Theatral Wochenblatt für das Jahr 1778*. Această publicație va fi editată doar în câteva numere până în 26 iulie ale aceluiași an, de tipografii Samuel Sardi și Martin Hochmeister. Încercarea nu va fi încununată de succes și va fi reluată cu mai mulți sorți de izbândă de către Martin Hochmeister în anul 1784, când va tipări *Der Siebenbürger Zeitung*. Din 1787 până în 1791, va apare sub numele de *Krigsbote*, iar pentru perioada 1791-1862, sub numele de *Der Siebenbürger Bote*, ca mai apoi până în 1907, să poarte numele de *Hermannstädter Zeitung*⁶.

Aceste publicații vor reprezenta interesele Guberniului, ale Generalkommando-ului armatei austriece, care își avea centrul în Sibiu, dar și ale cercurilor conservatoare săsești din acest oraș, reprezentate prin Universitatea Saxonă și Academia de Drept înființată în anul 1844.

Monopolul presei sibiene va fi spart destul de târziu în prima jumătate de un tânăr tipograf german Johan Gött. Acesta va pune bazele în 1837 la Brașov ale lui *Siebenbürger Wochenblatt*, care din 1849 se va transforma în *Kronstädter Zeitung*. Existența acestui cotidian va fi întrerupt doar de instaurarea regimului comunist în România.

Pentru secolul al XIX-lea un moment important în evoluția presei este determinat de revoluția de la 1848/1849 când, în cele două centre politice, economice și culturale ale sașilor ardeleni, Sibiu și Brașov, se va diversifica oferta în domeniul presei scrise. Acum vom avea de a face cu o multitudine de publicații, în care se vor expune pe larg programe revoluționare, idei, proiecte. Presa devine unul din principalele mijloace de propagare a ideilor revoluționare. Dacă în perioada anterioară revoluției anticipăm tendințele în domeniul presei, între o tabără conservatoare care domina foaia sibiană, pe de o parte, și tinerimea liberală școlită în universități din Germania, care gravita în jurul foilor brașovene ale lui Johann Gött, pe de altă parte. Acum, aceste orientări politice se manifestă plenar. Ela Cosma, în lucrarea sa dedicată presei săsești în perioada revoluției, a repertorizat în jur de 10 publicații periodice⁷.

⁴ Albert 2002, p. 8-10.

⁵ Poraczy 2007, p. 333-334.

⁶ Sigerus 1925, p. 2.

⁷ Cosma 2002, p. 28.

După 1850, numărul acestora în domeniul presei politice se va reduce practic la o singură publicație pentru fiecare centru în jurul căruia vor gravita două sau trei suplimente.

În această perioadă, publicațiile se vor limita doar la un singur element și anume, acela de a informa opinia publică asupra unor evenimente cu precădere de ordin extern și acestea filtrate de cenzură prin agenția de presă oficială *Osterreichische Korrespondenz*. De altfel, Ernst Weisenfeld, în lucrarea sa dedicată presei din Ardeal, arăta că de pe urma legilor cenzurii, crearea acestor agenții a fost singurul element pozitiv⁸.

După patenta din martie și diploma din octombrie 1860, care au introdus epoca liberală în istoria Transilvaniei, s-a ivit și o modificare a modului în care era scrisă presa. Avem de a face mai ales din octombrie cu luări de poziție, apeluri privind noua organizare și evoluție a Transilvaniei. Acum cunoaștem o diversificare a conținutului articolelor, a rubricaturii, a așezării în pagină, tot mai multe informații, luări de poziție fiind integrate în conținutul ziarelor. De asemenea, observăm și o creștere a numărului ziarelor, dar și a localităților de apariție. Putem spune acum că presa săsească din Ardeal face trecerea de la un jurnalism amator, a unui grup pasionat, la un jurnalism profesionist cu redacții și organizare bine pusă la punct.

În anii 60-70 ai secolului XIX au loc evoluții la nivel politic. Întreaga mișcare națională a sașilor, românilor, maghiarilor se manifestă modern prin intermediul partidelor politice. Viața agitată din acest deceniu a determinat luări de poziție din partea naționalităților cu privire la viitorul monarhiei, acum elita intelectuală se va grupa în diverse partide, prin intermediul cărora va acționa într-un sens sau altul.

La nivelul sașilor ardeleni, această perioadă determină apariția grupărilor politice. Ceea ce caracterizează viața politică a sașilor în această perioadă, după cum am văzut, este lipsa de unitate în privința programului național, a modalității de realizare a năzuințelor naționale. Diferențele de opinie se vor manifesta plenar după inaugurarea dualismului, când, la nivel politic, după cum am văzut, se vor evidenția cele două grupări și anume *tinerii* și *bătrânii sași*.

După diploma din octombrie 1860 se inaugurează așa numita epocă liberală în istoria Transilvaniei. Acest lucru a eliminat, de facto, automat și legile cenzurii. Este perioada în care presa devine *câinele de pază al democrației*, luptând pentru garantarea drepturilor politice⁹.

Anii 60 reprezintă etapa în care presa de limbă germană din Ardeal devine un formator de opinie. Exceptând perioada revoluției de la 1848, întreaga presă s-a limitat în a informa publicul cititor cu privire la o serie de evenimente interne și externe, fără a exista o preocupare vastă în domeniul editorialelor, a luărilor de poziție cu privire la un eveniment sau altul.

Presa devine, angrenată politic, o portavoce a grupărilor politice, e mediul favorit prin care programele, opiniile politice sunt comunicate. Jurnalele sunt instrumentele prin care se realizează propaganda politică, sau după caz, propaganda de război. Este epoca în care istoricul prin presă poate să își facă o idee cu privire la realele forțe de putere, la imaginea de sine a unora, sau la înțelegerea celuilalt¹⁰.

Acum avem de a face cu o diversificare a conținutului articolelor, a rubricaturii, a așezării în pagină, tot mai multe informații, luări de poziție fiind integrate în conținutul ziarelor. De asemenea observăm și o creștere a numărului ziarelor, dar și a localităților de apariție. Putem spune acum că presa săsească din Ardeal face trecerea de

⁸ Weisenfeld 1938, p. 71.

⁹ Buzinkay 1993, p. 34.

¹⁰ Kraus 2002, p. 385.

la un jurnalism amator, a unui grup pasionat, la un jurnalism profesionist cu redacții și o organizare bine pusă la punct.

În domeniul publicistic, după revoluție, observăm o creștere a editurilor și a librăriilor datorită cererii publicului. Evoluția este una spectaculoasă, de la câteva tipografii și edituri în perioada anterioară lui 1848, la 29 de librării și 18 tipografii și litografii în 1878. În cazul sașilor ardeleni avem creșterea cea mai spectaculoasă. După cum arăta Doris Schrenk, pe Pământul Crăiesc o librărie revenea la 7500 de locuitori. Evoluția este una spectaculoasă, deoarece la 1850 în Viena, o librărie deservea 8.500 de locuitori¹¹.

Evoluția era una organică, dacă ținem seama de faptul că tradiția tipografiilor în mediul săsesc era una foarte veche. După cum se știe la 1530 avem atestată deja o tiparniță la Sibiu, iar în scurt timp la 1533, o alta este prezentă la Brașov¹².

Acest lucru atestă gradul înalt de educație existent la nivelul sașilor ardeleni. Sașii aveau deja la mijlocul secolului al XIX-lea un procent de 90% din populație alfabetizată. Se situau, la acea vreme, deasupra nivelului multor popoare europene. La nivelul populației săsești unui profesor îi revenea repartizat un număr de 42 de elevi. O performanță la nivelul veacului XIX¹³.

Era un mediu propice pentru dezvoltarea unei opinii publice conștiente și a unei vieți politice bogate. O emulație intelectuală aducea cu sine automat un public care se dorea a fi informat și de aici, existența unei publicistici politice angajate.

Este epoca în care se generalizează prezența cotidienele de limbă germană în Ardeal. Un om de rând avea în față o ofertă destul de diversificată cu privire la ziarele pe care le putea citi. La finalul anilor 60 putea să citească din patru cotidiene ardeleni, la care se adăuga, bineînțeles, o serie de publicații pestane, vieneze sau germane, pe care le primea cu o mică întârziere prin intermediul poștalionului și apoi al căii ferate.

De altfel, jurnalele cotidiene devin acum principalele elemente de comunicație în masă. De aici apare o specializare a acestora de la cele politice, la cele economice și literare și acest lucru explică includerea populației în sistemul public de comunicație. Cotidienele au contribuit la modernizare monahiei dunărene între 1848 și 1918¹⁴.

Apariția dualismului a găsit națiunea săsească extrem de dezbinată. Atitudinea pe care o aveau față de dualism a dus la intrarea sașilor ardeleni în viața politică de tip modern prin înființarea primelor grupări politice în jurul cărora va gravita întreaga activitate politică a națiunii.

Pe de o parte avem de a face cu o grupare din jurul funcționării și al reprezentanților bisericii evanghelice, care vedeau ca și românii o politică pasivă, de boicotare a Parlamentului. Își găseau sprijinul în Universitatea saxonă, în corpul comunităților și în ierarhia bisericească. Ei militau de asemenea pentru apartenența la marea națiune germană prin studiile *Asociației pentru cunoașterea Transilvaniei* (*Verein für siebenbürgische Landeskunde*). Această grupare era condusă episcopul Georg Daniel Teutsch și va primi numele de „bătrânii sași”.

Gruparea activistă vedea în participarea la lucrările Parlamentului pestan și în colaborarea cu guvernul o șansă pentru idealurile naționale. Această grupare avea printre membri, cercul comercianților și al manufacturierilor din Brașov, care doreau deschiderea de piețe de desfacere în secuime și cluburile lor erau în jurul asociațiilor

¹¹ Schrenk 1998, p. 51-52.

¹² Tontsch 1933, p. 102.

¹³ Puttkamer 2003, p. 149.

¹⁴ Seethaler 2004, p. 3.

muzicale, sportive și de vânatoare. Gruparea era condusă de istoricul sighișorean Carl Fabritius și, în opoziție cu cealaltă grupare se vor numi „*tinerii sași*”. Cele două grupări se vor uni abia în anul 1872 prin adoptarea unui program politic la Mediaș¹⁵.

În contextul pierderii privilegiilor și a statutului de națiune privilegiată, sașii ardeleni se sprijină în realizarea dezideratelor naționale pe biserică, instituții școlare și partide politice. Pentru a putea rezista pe tărâm național, aveau nevoie de o susținere economică extrem de puternică. În acest sens, un rol însemnat l-au jucat societățile de credit care se vor dezvolta vertiginos în această perioadă.

După cum arătam, presa anilor 60 este dominată de disputele politice. Presa devine o portavoce a diferitelor grupări, care doreau să obțină o poziție dominantă în viața politică a sașilor ardeleni. Acesta este și cazul lui *Siebenbürgisch-Deutsches Wochenblatt*, publicație activă din partea *bătrânilor sași*.

Primul număr al ziarului apare la 3 iunie 1868, la tipografia lui Josef Drotleff. Aici, în acești ani, se tipăreau o serie de publicații cum ar fi: *Siebenbürgische Zeitschrift für Handel, Gewerbe und Landwirtschaft*, care apărea în 470 de exemplare pentru un număr. Revista a apărut între 1865-1868, fiind condusă de Peter Josef Frank.

Va avea ca și supliment *Ähernlese*, condus de Gustav Seiverth. În 1866 va edita un al doilea supliment cu conținut literar *Dorfschule*. Ca redactor al acestuia îl vedem pe poetul și profesorul de literatură germană al gimnaziului sighișorean Michael Albert¹⁶.

În anul 1868, la inițiativa lui Franz Gebbel, tipograful sibian a hotărât să transforme această revistă într-un săptămânal politic, cu partea politică condusă de Gebbel, cea agricolă de către Peter Josef Frank și mai apoi de Drotleff însuși¹⁷.

Se pare că deja din noiembrie 1866, Gebbel dorea formarea unui nou ziar și o linie conservatoare pentru acesta. Ideile care dorea să le promoveze în această publicație erau păstrarea identității și a națiunii săsești în Transilvania și promovarea ideii de germanitate, de apartenență a sașilor ardeleni la marea națiune germană ce se constituia acum¹⁸.

După cum arătam, apariția foii era săptămânală, în fiecare zi de miercuri. Formatul era unul mic 23,5x 32,5 cm, cu 16 pagini pe număr, numerotate în ordine crescătoare de la începutul anului până la sfârșit.

Dintre rubrici se remarcă *Wochenschau*, ce cuprinde o retrospectivă politică a săptămânii trecute. Apoi *Correspondenz*, cu numeroase relatări din diverse localități săsești ardeleni. *Archiv*, care conține o serie de articole cu caracter istoric, mai ales cu privire la sașii ardeleni. Mai apoi, aici, vor fi prezentate rapoartele ședințelor Parlamentului pestan precum și o serie de ordonanțe și proiecte de legi ale guvernului. O altă rubrică era *Anregungen*, un feuilleton cu caracter literar.

Există mai apoi *Literarische Notizen*, cu recenzii de cărți și prezentări de evenimente culturale. *Handel. Gewerbe und Landwirtschaft*, care era de fapt continuarea lui *Siebenbürgische Zeitschrift für Handel, Gewerbe und Landwirtschaft*. Aici vor fi prezentate o serie de aspecte care țineau de agricultură și comerț și se remarcă protocoalele ședințelor Asociației agricole săsești. Găsim o subrubrică *Pomologische Bedenken*, cu articole dedicate tehnicilor în domeniul pomiculturii și viticulturii. Tot aici mai găsim *Effecten und Wechselcourse*, unde avem prezentate cursurile burselor din Viena și Pesta, prețurile piețelor de cereale din târgurile din Sibiu, Mediaș, Brașov, Cluj, Arad, Timișoara, precum și o serie de informații legate de

¹⁵ Gündisch 1998, p. 145-147; Gottas 2006, p. 1233-1236;

¹⁶ Schrenk 1998, p. 69-70.

¹⁷ Schrenk 1998, p. 69-70.

¹⁸ Bruckner 1944, p. 4.

negoturile realizate în aceste piețe. Cu timpul această rubrică se va împărți în trei: *Wiener Borsebericht*, *Marktpreise* și *Geschäfts-Berichte*. Ultima rubrică cuprindea relatări asupra activităților comerciale în principalele orașe ardelen.

Tot ca o rubrică poate fi și *Inserate*, care cuprindea reclame și anunțuri. În aceeași categorie putem integra și *Verschiedenes* cu știri scurte și diverse. Aici avem o subrubrică *Ungarische Ostbahn*. Sunt relatate aspecte cu privire la dezvoltarea căilor ferate în Ungaria și, mai ales, asupra construirii acestora în Transilvania. Apoi rubrica *Verein Nachrichten*, unde găsim prezentări ale vieții asociațiilor săsești.

Din 1870, în coloanele ziarului găsim o rubrică interesantă *Europäische Zustände*, care analiza și prezenta evenimente politice și diplomatice petrecute cu o săptămână în urmă la nivel european. În același an apare *Krigskronik*, unde sunt prezentate pe larg încartiruirile de trupe și aspectele diplomatice ale războiului franco-prusac.

Ceea ce aduce nou acest săptămânal e că la sfârșitul fiecărui an de apariție se realizează un opis cu principalele articole prezentate în coloanele ziarului. Mai mult decât atât, acestea sunt prezentate pe rubrici și pe numerele de apariție. Acest opis se dovedește a fi peste ani un foarte bun instrument pentru specialiștii care doresc să aprofundeze anumite aspecte relatate aici.

Ziarul se dovedește a fi foarte bine construit, cu rubrici foarte bine proporționate, cu știri și vești diverse de la cele din domeniul economic, la cele literare și mergând până la cele politice, unde se va evidenția în sprijinirea politicii promovate de *bătrânii sași*.

Ceea ce este ca un element de noutate îl găsim la rubrica *Wochenschau*. Este vorba de editorial. Practic rubrica face o prezentare foarte detaliată și profesionistă a evenimentelor unei săptămâni și nu sunt uitate disputele cu celelalte jurnale ardelen pe teme politice ale zilei, ca și prezentarea principalelor evenimente interne și externe. Din cadrul ultimelor, precumpănitoare sunt veștile din spațiul german îndeosebi din Prusia lui Otto von Bismark.

Siebenbürgisch-Deutsches Wochenblatt reprezintă prin apariția sa, momentul intrării presei social politice din Sibiu în faza profesionistă. Este momentul în care un ziar apare cu un program și un obiectiv foarte bine detaliat și comunicat publicului cititor. Avem de a face cu o redacție foarte bine pusă la punct, care se va profesionaliza în acești 6 ani de apariție a ziarului. Acum se realizează perioada de ucenicie a redactorilor, colaboratorilor și corespondenților, care devin adevărați maeștri ai cuvântului scris după 1874 la *Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt*.

Acest lucru îl explicăm mai ales prin faptul că acest ziar a sprijinit tabăra dură, birocratică, conservatoare a sașilor ardeleni. Aceasta credem că a imprimat redacției o rigurozitate extremă care a dus la profesionalism.

Seriozitatea aceasta este exprimată încă din primul număr, la cuvântul adresat cititorilor: „*Oamenii cuviincioși, dacă doresc să se asocieze într-o societate, se recomandă să se lege numele lor de o primire prietenoasă. Așa se obișnuiește, ca o nouă afacere de ziare, care intră în lume, la cititori sau mai mult la cei care doresc să citească, să întoarcă oferta și (...) să se recomande cu o participare de bună cuviință!*”¹⁹.

Acest săptămânal determină intrarea presei din Sibiu în rândul a ceea ce numim presă centrală. Prin el, Sibiul, alături de Cluj, deține monopolul asupra presei. Tot ceea ce se va întâmpla sau se va comunica, se va raporta la ceea ce susține presa sibiană sau

---

¹⁹ SDW 1868, p. 1.

clujeană cu privire la un eveniment sau altul. Deși în acest deceniu orașul Sibiu pierde enorm de mult în ceea ce înseamnă importanța administrativă și economică, va câștiga în domeniul publicistic prin existența a trei jurnale cotidiene și prin numeroase reviste axate pe teme foarte variate. Acum urbea de pe Cibin va deveni un mare centru tipografic și editorial.

Această concurență sibiană nu sperie tânăra redacție, care, încă din apelul adresat cititorilor în primul număr își va expune viziunea. Se exprimă de altfel o adevărată filosofie publicistică și de viață a lui Franz Gebbel: „*Nu avem exact trei jurnale germano-ardelene? Treaba politicii este să câștige interesul comun al țării, iar foile să le stăpânească (...). Ce este un săptămânal pentru un înfometat al zilei. (...) Siebenbürgisch-Deutsches Wochenblatt este în spiritul timpului său, o întreprindere concurențională către alte jurnale existente. Nu a judecat prin aceasta Wochenblatt că foile existente să aibă doar un singur colaborator, o singură abonare sau un singur cititor. Jurnalele merg pe drumul lor, care nu este scandalos, năzuie la partea țelului, pe care nu îl pot și nu și-l permit. Jurnalele lucrează pentru necesitățile zilei (...), jurnalele trebuie să reprezinte participarea zilnică a publicului (...) fiecare aplecare, la simpatia sau antipatia clipei, caută să găsească răspunsul zilei ...*”²⁰.

În aceeași viziune, rolul unui ziar este a căuta să spună adevărul pentru că: „... adevărul va face să fiți liberi”, va căuta calitatea informației. „*Săptămânalul va fi în serviciul (publicului n.n.) său nu în cantitate, ci va căuta în bunuri și în maturitatea ofertelor ...*”²¹.

De altfel, aceste știri sunt foarte importante în relațiile cu publicul cititor, ele trebuie să fie veridice și de calitate, deoarece: „*Zilele vin și merg, dar nici una nu este la fel ca alta. Fiecare zi aduce noi oameni, noi idei și noi fapte*”²².

Apoi arată că *Siebenbürgische Zeitschrift für Handel, Gewerbe und Landwirtschaft* nu va dispărea, ci va fi încorporat în noua publicație și: „... existența sa încă neschimbată va fi promovată”, deoarece: „*Acest conținut prin care de trei ani o existență plină de onoare revista și-a asigurat, va fi cunoscut în Wochenblatt sub rubrica <Handel, Gewerbe und Landwirtschaft> ...*”, de asemenea: „*Anregungen va fi deschis familiei și casei, Sprechsaal pentru anumite idei ...*”²³.

Ceea ce se observă în această scurtă analiză asupra evoluției săptămânalului *Siebenbürgisch-Deutsches Wochenblatt* este că avem de a face cu un jurnal foarte bine pus la punct, cu articole foarte bine structurate și scrise, ceea ce demonstrează o foarte bună pregătire, de nivel academic, a redactorilor, colaboratorilor și corespondenților. Ceea ce se degajă este o preocupare pentru promovarea intereselor politice, economice și culturale ale grupării *bătrânilor sași*. În același timp, o atitudine care vine din organicismul doctrinei conservatoare, cu privire la rezolvarea problemei administrative a Pământului Crăiesc. Totul în funcție de dorințele populației care îl locuiește și nu după dorințele centralizatoare ale guvernului de la Pesta.

Ceea ce aduce nou este o virulență în limbaj, mai ales la adresa adversarilor politici și, în același timp, o preocupare foarte mare pentru promovarea ideilor pangermane, de apartenență a sașilor la marea națiune germană aflată acum, în deceniul 8, într-o formidabilă expansiune în Europa.

Nu putem încheia fără a arăta faptul că acest săptămânal pregătește drumul unei adevărate revoluții în domeniul presei scrise din Ardeal prin apariția *Tageblatt-ului*.

²⁰ SDW 1868, p. 1.

²¹ SDW 1868, p. 1.

²² SDW 1868, p. 3.

²³ SDW 1868, p. 1.

Bibliografie

Albert 2002	– Pierre Albert, <i>Istoria presei</i> , Iași, 2002.
Bruckner 1944	– Wilhelm Bruckner, <i>Vom „Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt“ zur „Südostdeutschen Tageszeitung“</i> . <i>Sieben-jahrzehnte deutscher Tagespresse in Siebenbürgen</i> , Inaugural-Dissertation zur Erlangerung des Doktorgrades der Philosophischen Fakultät der Ludwig Maximilian Universität zu München, München, 1944.
Buzinkay 1993	– Geza Buzinkay, <i>Kis magyar sajtótörténet</i> , Budapest, 1993.
Cosma 2002	– Ela Cosma, <i>Presa săsească și revoluția de la 1848/1849</i> , Cluj-Napoca–Heidelberg, 2002.
Gottas 2006	– Friedrich Gottas, <i>Vereine, Parteien und Interessenverbände der Ungarländischen Deutschen in Die Habsburgermonarchie 1848-1918</i> . Band VIII: <i>Politische Öffentlichkeit und Zivilgesellschaft</i> 1. Teilband: <i>Vereine, Parteien und Interessenverbände als Träger der politischen Participation</i> , Wien, 2006.
Gündisch 1998	– Konrad Gündisch, <i>Siebenbürgen und die Siebenbürgen Sachsen</i> , Studienbuchreihe der Stiftung Ostdeutschen Kulturrat, Band 8, München, 1998.
Kraus 2002	– Hans Christoph Kraus, <i>Zeitungen, Zeitschriften, Flugblätter, Pamphlete in Aufriß der historischen Wissenschaften</i> , Bd. 4, Quellen, Stuttgart 2002.
Negrilă 1997	– Ioan Negrilă, <i>Istoria presei</i> , Arad, 1997.
Poraczy 2007	– Rozalia Poraczy, „Activitatea publicistică maghiară din Transilvania în a doua jumătate a secolului XIX-lea” în <i>Arhiva Someșană</i> , VI, 2007, p. 333-352.
Puttkamer 2003	– Joakim von Puttkamer, <i>Schulalltag und nationale Integration in Ungarn. Slovaken, Rumänen und Siebenbürger Sachsen in der Auseinandersetzung mit der ungarischen Staatsidee 1867-1918</i> , München, 2003.
Schrenk 1998	– Doris Schrenk, <i>Buchhandel und Verlagswesen der Siebenbürger Sachsen 1848-1818</i> , Wien 1998.
SDW 1868	– <i>Siebenbürgisch-Deutsches Wochenblatt</i> , Probenummer, Hermannstadt, den 3. Juni 1868, p. 1-3
Seethaler 2004	– Josef Seethaler, <i>Die Presse in der Habsburgermonarchie um 1900, Probleme und Chancen in einem multinationalen Raum</i> in <i>Beitrag zum Kolloquium „Europäische Kulturschriften um 1900 als Medien transnationalen und transdisziplinären Wahrnehmung“</i> , Göttingen-Wien, 2004.
Sigerus 1925	– Emil Sigerus, <i>Die deutsche periodische Literatur Siebenbürgens</i> , in <i>Sonderabdruck aus Mitteilungen zur Kenntniss des Deutschtums in Großrumänien</i> , Sibiu, 1925.

- Tontsch 1933 – Hermann Tontsch, *Die Honteruspresse in 400 Jahren. Festschrift der Buchdruckerei Johann Gött's Sohn, Kronstadt-Brașov*, 1933.
- Weisenfeld 1938 – Ernst Weisenfeld, *Die Geschichte die politische Publizistik bei den Siebenbürger Sachsen*, Berlin, 1938.
- Zeit in der Zeitungen* 1977 – *Zeit in der Zeitungen. Beiträge zur rumänien - deutschen politischen Publizistik*, ed. Eduard Eisenburger, Michael Kroner, Cluj, 1977.

Siebenbürgisch-Deutsches Wochenblatt (1868-1874), politisches Wochenblatt der siebenbürger Sachsen in den ersten Jahren des Dualismus
Zusammenfassung

Vorliegende Studie untersucht das Erscheinen und die Entwicklung des Siebenbürgisch-Deutschen Wochenblattes in Hermannstadt zwischen 1868-1874, zu einer Zeit in welcher bei den siebenbürger Sachsen die politischen Parteien aufkamen.

Infolge des Dualismus waren die siebenbürger Sachsen in zwei Gruppen geteilt. Einerseits die *Jungsachsen*, welche eine engagierte Politik gegenüber dem neuen ungarischen Staat praktizierten – und andererseits die Konservatorischen *Altsachsen* welche eine eher passive Haltung behielten.

Das aufgrund der Initiative von Bischof Georg Daniel Teutsch, - einer von den Anführern der Gruppierung - ins Leben gerufene Wochenblatt, wird die politische Gruppierung der Altsachsen vertreten, und die Publikation wird viele bedeutende Persönlichkeiten des Kirchen - und Schulwesens, sowie Beamte der Sächsischen Universität als Mitarbeiter haben.

Die Studie befasst sich eingehend mit dem Format, Spaltensatz, und Inhalt der Artikel, und hebt die Rolle als Meinungsbilder, welche dieses Blatt im Laufe der Zeit erlang, und so das erscheinen des „*Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt*“, der bekanntesten deutschen Tageszeitung Siebenbürgens vorbereitete, hervor.